

BEPROEFT DE GEESTEN

OF

ZE UIT GOD ZIJN

1 Joh. 4.1

**Verkenningen in Pinkster- en Charismatische
Bewegingen**

Deel II

De Charismatische Beweging

Drs. K. van Berghem

De Opkomst van de zogenaamde Derde Golf van de Charismatische Beweging

In de jaren 80 van de vorige eeuw kwam de zogenaamde Derde Golf van de Charismatische Beweging op. Deze kreeg grote bekendheid en is nauw verbonden met de inmiddels overleden John Wimber. Beginnend bij de Opkomst van de Pinksterbeweging rond 1906 als eerste golf, werden de daarop volgende geestelijke bewegingen aangeduid als de 2^e, 3^e en 4^e Golf van de Heilige Geest. Met de Tweede Golf in de jaren 60 van de 20^e eeuw werd de komst van de Oecumenisch-Charismatische Golf binnen de Protestantse en Rooms-Katholieke Kerken aangeduid. De Derde Golf van de jaren 80 is de beweging, die met de naam van John Wimber verbonden is. De Vierde Golf van de jaren 90 is verbonden met de naam van David Pawson. In de volgende verkenningen gaat het om de Derde en Vierde Golf van wat de bewegingen van de Heilige Geest genoemd worden. Daarvan wordt nagegaan, of dit ook inderdaad bewegingen van Gods Geest (geweest) zijn. De eerste twee Golven gingen aan de deur van de Evangelische Beweging voorbij. Met verstrekkende gevolgen ging de Derde Golf dwars door de Evangelische Beweging. Ze raakte Evangelische Gemeenten tot diep in het hart van hun bestaan. John Wimber wilde niet als Pinkster- maar ook niet als Charismatisch bekend staan. Hij noemde zich Evangelisch. De Derde Golf richt zich bijzonder op de behoudende gelovigen van kerken en gemeenten, zoals die in de Evangelische Alliantie worden aangetroffen. De benaming "Derde Golf" is door C. Peter Wagner aan deze beweging gegeven. Hij is professor aan het aanvankelijke maar niet langer behoudende Fuller Theological Seminary te Pasadena, in Californië. Hij gaf deze naam aan de nieuwe beweging van wonderen en tekenen in de wijdverspreide zoektocht naar een nieuwe dimensie van geestelijk leven. Velen konden zich niet langer vinden in de levenloze, koude godsdienst waar niets ervaren werd. De secularisatie had een kilte over het dagelijks leven gebracht. Anderen vragen zich af wat eigenlijk de zin van het leven is. In de verharde samenleving zijn mensen op zoek naar levensvulling en verlangen naar vriendschap, gemeenschap, begrip en geestelijke ervaring. Mensen hebben er veel, heel veel voor over om "het" te vinden.

De Drie Golven

Bij de opkomst van de Pinksterbeweging konden de aanhangers ervan niet in hun kerk blijven. Ze waren genoodzaakt nieuwe gemeenten te stichten. Bij de tweede, de Oecumenisch-Charismatische Golf, ging het anders. De aanhangers van deze nieuw opgekomen charismatische beweging konden in hun kerk blijven. De Derde Golf vindt van zichzelf dat ze niet Pinkster- maar ook niet Charismatisch is. **De Derde Golf beschouwt zichzelf als Evangelisch, maar is het niet. Daarmee wordt een enorme spraakverwarring veroorzaakt. Het gevolg daarvan is onbegrip, irritatie, conflict onder christenen en scheuring van gemeenten.** In de jaren 1980 ontstond er in de Evangelische gemeenschap een onbehagen over het dagelijks geestelijk leven. De Pinksterbeweging had geen ingang in de Evangelische gemeenschap gekregen. Integendeel, men voelde zich er niet toe aangetrokken temeer waar een afname van geestelijke ijver bij hun Pinksterburen waarneembaar was. Ook de Oecumenische Protestantse en Rooms-Katholieke Charismatische Beweging had de gunst van de Evangelischen niet verkregen. Nu ontstond er een nieuwe beweging in hun midden. Als gevolg van een verschuiving in evangelisch denken, en om later de verschillende bewegingen uit elkaar te kunnen houden, wordt

de Derde Golf als de Neo-Evangelisch Charismatische Beweging aangeduid. In de Derde Golf worden nieuwe verschijnselen, zoals het Buitengesloten Midden en het Rusten in de Geest, aangetroffen. Het eerste zullen we laten rusten. Het Rusten in de Geest is er een andere benaming voor de doop in de Heilige Geest zoals in 1 Cor. 12.13 vermeld, maar op een andere manier wordt uitgelegd. Ongelukkigerwijs wordt deze tekst met Ef. 5.18 verward. Mensen worden aangemoedigd zich er naar uit te strekken en zichzelf te laten bevrijden. Ook als ze daarbij op de grond vallen, moeten ze zich daar niet voor schamen. Ze moeten God vragen hun gebed te beantwoorden. Een spreker waagde de uitspraak te doen: "We raken u aan met de kracht van God." Er wordt een soort psychose, een abnormale geestesgesteldheid opgeroepen, waarbij in tegenspraak met Gal. 5.22 zelfcontrole overbodig verklaard wordt. Er wordt geschreeuwd en gehuild en mensen vallen op de grond. In een geval lag een dame gedurende langere tijd op haar rug onbewogen en onverstoorbaar temidden van het tumult om haar heen. Tony Payne gaf een voorbeeld uit de eerste hand van het extremisme van de charismatische leider Rodney Howard Browne.¹ Tijdens een bijeenkomst liep hij langzaam door het gangpad in mijn richting, zei Payne. Browne strekte zijn hand uit naar een man die voor hem zat. "O ja, hier komt het." Wadeh cuma ho ho shayim (of wat daarop leek) Nu! De man sloeg achterover en werd door wachtende helpers opgevangen en zacht op de grond gelegd. De man glimlachte rustig alsof hij een prettige droom had. Rodney Howard Browne is een vooraanstaande vertegenwoordiger van de Toronto Blessing, een verschijnsel van zogenaamd geestelijk herleven. Payne vervolgt: "Zoals door John Wimbers geraas van enkele jaren geleden Evangelische Christenen verdeeld raakten over wat er gaande was. In Engeland werd de "Blessing" (zegen) met enig enthousiasme begroet. Een vooraanstaande predikant uit de Evangelische Alliantie zei zelfs, "Ik geloof, dat we op het punt staan mee te maken wat het grootste kan zijn wat ons land in deze eeuw kan overkomen."² Maar anderen waren er niet zo zeker van. Payne haalde een citaat van Wimber aan. Bijna alles wat we gezien hebben – neervallen, huilen, lachen, schudden, - is al eerder gezien, niet alleen in onze herinnering maar in opwekkingen over de hele wereld. Op het eerste gezicht lijkt het of Wimber gelijk had. Maar dat was niet zo. Bij vele opwekkingen zijn inderdaad ongebruikelijke verschijnselen geweest. Hij vergat er op te letten uit welke bron deze verschijnselen voortkomen. Als ze door menselijke invloed, suggestie, hypnose e.d. worden opgewekt, zijn ze zonder meer te veroordelen. Maar, als blijkt, dat mensen ongebruikelijke verschijnselen vertonen als gevolg van Gods ingrijpen in hun leven, is dat een heel andere zaak. Mensen kunnen letterlijk neervallen onder een diepe overtuiging van hun zonden. Hieruit blijkt, dat ongebruikelijke verschijnselen in bijeenkomsten op zich niets bewijzen. Nu is het onbegrijpelijk, dat evangelische Christenen zich door dit soort bijzondere verschijnselen laten misleiden en niet doorzien, dat er (veel) kaf onder het koren is. Mikhael toont aan, dat alle genoemde verschijnselen bekend staan als gevolgen van hypnose.³ Mensen, die aan massa hypnose blootgesteld worden vertonen uitgerekend deze verschijnselen, soms door zelfsuggestie, soms spontaan. Vijf Engelse artsen, die soortgelijke bijeenkomsten hadden bijgewoond zoals die van John Wimber, kwamen tot de conclusie, dat

¹ Payne, Tony. *Matthias Media, Resources for growing Christians.* (London: St. Matthias Press, 1989.)

² Coates, Gerald. *Evangelicals Now.* Oct. 1994

³ Mikhael, Nader. *Slaying in the Spirit.* (Earlwood 2206 NSW, Australia. 2nd ed. 1995) 331pp.

Toronto-samenkomsten voorbeelden van massahypnose zijn. Een van hen, een vooraanstaande Britse psychiater zei het volgende: "Het was een zeer vakkundige voorstelling, die in alle tekstboeken de karaktereigenschappen van een inleidende hypnose bevat."⁴ Payne merkt op, dat, "Alles wat er voor nodig is, zijn enkele uren waarin dit gebeuren kan en het zijn gang laten gaan. Als de vreemde verschijnselen zich eindelijk voordoen worden ze aan een krachtige en onmiddellijke werking van Gods Geest toegeschreven. Dit is een verschrikkelijke misleiding."

Lycanthropie

Bestaat er voor dit bizarre verschijnsel ergens in Gods Woord een aanwijzing? Het doet denken aan het verschijnsel lycanthropie. Dit is de medische term voor een abnormale geestesgesteldheid, waardoor iemand denkt, dat hij een dier is. Dit is een bijzonder ernstig verschijnsel. In Dan. 4.25 staat het bijbelse verslag opgetekend, waar Nebukadnezar aangezegd wordt, dat hij gras zal eten als de ossen. Niet lang daarna vertoonde hij ook het gedrag van een os. Ter wille van zijn hoogmoed werd hij door God vernederd tot het niveau van een dier. Maar herstel tot menselijke waardigheid bleef een mogelijkheid. In de bijeenkomsten in de Toronto-stijl maken mensen dierengeluiden terwijl niet tot hen doordringt, dat het de zichtbare/hoorbare tekenen van de vernedering van de menselijke waardigheid zijn. In charismatische bijeenkomsten kan men het geluid van een kakelende kip, een loeiende koe, een brullende leeuw uit mensenkeel horen. De enige keer, dat de Bijbel het over een kraaiende haan heeft, is bij de gelegenheid dat Petrus de Here Jezus verried. De loeiende koe vindt haar voorganger in het Gouden Kalf, Ex. 32.4vv. Deze mooie naam voor een jonge stier staat voor kracht, jeugd, en vruchtbaarheid. In plaats van God rond dit handgemaakte beeld te dienen zoals Hij bedoelt, werd God er van Zijn heiligheid beroofd en werd Hij tot woede gewekt. Het Gouden Kalf werd gemaakt met het goud, dat Israël als vergoeding voor 400 jaar slavenarbeid in Egypte kreeg. De god, die ze maakten was er een van eigen makelij. Ze misbruikten de door God gegeven weelde om frontaal tegen Gods gebod in te gaan. Hun weelde werd hun ellende. Charismatici veronderstellen, dat het de leeuw van Juda in Openb. 5.5 is. Het veronderstelt, dat de loeiende Toronto-stier door de Heilige Geest wordt voortgebracht om de mensen een opwindende geestelijke ervaring te bezorgen. Maar de brullende leeuw van 1 Petr. 5.8 wordt daarbij gewoon over het hoofd gezien. Als het gezag en de genoegzaamheid van Gods Woord overboord worden gezet, kunnen de meest ongelofelijke dingen gebeuren. In plaats van een verheven ervaring worden gelovigen slachtoffer van een ontorende vernedering op dierlijk niveau. Ze zouden moeten kunnen getuigen van de buitengewone ervaringen, zoals de apostel Paulus die had, zonder erover te mogen spreken. Of toch maar liever niet! Om de apostel in evenwicht te houden, zond God hem een engel om hem met vuisten te slaan, 2 Cor. 12.3-7. Vandaag tonen videobeelden mensen, die als Nebukadnezar over de grond kruipen. Het is geen wonder dat er klachten zijn gekomen over mensen, die, als gevolg van de Toronto-Blessing, geestelijk volkomen uit hun evenwicht zijn geraakt. Sommigen van hen staan voor korter of langer onder medische of zelfs psychiatrische behandeling. Maar, de weg tot herstel van menselijke waardigheid staat nog altijd open. Dit verschijnsel dringt binnen in kerken, waar dit soort abnormaliteiten nooit verwacht werd. Uit zijn onderzoek heeft Hörster enkele conclusies getrokken. De charismatische versie van de verlossing toont

⁴ 'A medical view of miraculous healing.' *Briefing #33*, p 2)

tekorten in het kerkelijke leven aan. Ten tweede, de charismatici lijdten aan een tekort aan bijbelse fundering. Hij concludeert ook, dat de charismatische verschijnselen een tijdgebonden verlangen naar geestelijke uitingen, naar het buitengewone, en extase weerspiegelen. Tenslotte, van sommige charismatische versies van verlossing kan demonische misleiding niet uitgesloten worden.⁵ Het extremisme van de zogenaamde Toronto-Blessing maakt ook duidelijk hoever sommige zich evangelisch noemende gelovigen van het evangelische denken zijn afgeweken.

De Vierde Golf = De Evangelisch-Charismatische Fusie

In 1993 verscheen David Pawsons boek met de titel *De Vierde* Britse Evangelische Alliantie, kwam Clive Calver tot de conclusie, dat het conflict tussen Evangelischen onderling 12 jaar lang geduurd had. Dit werpt de vraag op, wat "Evangelisch" nu eigenlijk betekent.

Verkeerd Uitgangspunt

In de huidige discussie is dit het grote struikelblok. Calver heeft gelijk als hij zegt, dat er dikwijls gebrek aan informatie bestaat. Daarbij maakt hij een onderscheid tussen charismatisch en niet-charismatisch. Maar dit is een verkeerd uitgangspunt. Door een onjuist begrip van het bijbelse begrip "charismatisch" is een volkomen verkeerd gebruik van het begrip in het evangelische taalgebruik binnengedrongen. Het is zover gekomen, dat er nu een praktisch onuitroeibare opvatting bestaat dat er charismatische en niet-charismatische christenen zijn. Plaatselijk kunnen kerken en gemeenten misschien zo wel bekend staan, bijbels is het absolute onzin. Het verkeerde spraakgebruik heeft het bijbelse "Charisma" tot een uitermate verwarrend begrip gedegradeerd. In de bijbelse betekenis is iedere christen, dat wil zeggen, iedere wedergeboren gelovige, per definitie charismatisch of hij is helemaal geen christen. Met een aanhaling van de bisschop van Canterbury trekt Pawson dit begrip recht. De veranderde betekenis van een bijbels begrip leidt automatisch tot een verkeerd verstaan van bijbelse waarheid, en in dit geval, tot een verwarring onder evangelischen.⁶ Calver tekende aan, dat in 1992 meer dan 47% van de Britse evangelischen tot de charismatische bloedgroep behoorde. In 1996 was het al meer dan 50%. Meer dan 6000 Rooms-katholieken beschouwen zich charismatisch of zelfs evangelisch. Pawson stelt vast dat evangelischen en charismatischen over de laatste 25 jaar dichter tot elkaar gekomen zijn. Nu moet de integratie plaatsvinden. Sommigen gebruiken de benaming charismatisch en evangelisch door elkaar. Pawson ziet nog wel een verschil. De evangelischen steunen op de Heilige Schrift, de charismatischen op de Heilige Geest.⁷

De Basis Van Het Geloof

Pawsons uitspraak is onjuist. Voor hun behoud steunen evangelische christenen op de Here Jezus Christus. Zij geloven Zijn eenmaal voor altijd volkomen plaatsvervangend lijden, sterven en opstanding. De Heilige Schrift leert het zo; de Heilige Geest overtuigt de mens van zonden. Het Woord en de Geest werfken samen

⁵Hörster, Gerhard. *Manifestationen des Geistes*. (Witten: Bundes-Verlag GmbH. 1995) pp. 68-70

⁶ Pawson, J. David. *Fourth Wave*. (p. 19) (London: Hodder & Stoughton, 1993) 159pp.

⁷ op cit.

en in deze volgorde. De objectieve bijbelse openbaring wordt door de inwonende Heilige Geest subjectief aan de gelovige bevestigd: "Die Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn," Rom. 8.16.

Kernprobleem

In charismatische kring is de kern van het probleem, dat de genoegzaamheid van de Bijbel voor hen niet voldoet. **De subjectieve menselijke ervaring, die men denkt nodig te hebben heeft a.h.w. dezelfde, zo niet meer, zeggingskracht dan het objectieve Woord van God.**

Pawsons Identiteit

Als iemand een uitspraak doet, is het verstandig na te gaan wie er spreekt en op grond waarvan uitspraken gedaan worden. Van huis uit was Pawson een Methodist en werd hij predikant in die kerk. Daarna werd hij evangelisch. Daar hij zich niet langer met de kinderdoop kon verenigen, werd hij Baptistenpredikant. Op zekere dag, en geheel onverwacht, kwam hij tot de ontdekking, dat hij in tongen sprak. Hij bad voor een zieke diaken die daarop genas en er een verzoening tussen beide tot stand kwam. Dit betekent niet, dat Baptistenpredikanten automatisch in tongen spreken. Dit blijkt ook uit Pawsons uitspraak, wanneer hij zegt, dat hij zowel charismatisch als evangelisch was.⁸ Hier duidelijk, dat hij het verschil tussen evangelisch en charismatisch niet kent. Overigens was hij zich wel bewust, dat hij zich in een niemandsland en mijneveld bevond. Vijf en twintig jaar lang is hij bezig geweest hier uit te komen.⁹ Pawsons ideaal was de combinatie van bijbels gefundeerde evangelischen en Geest-ervulde charismatischen. Ze zijn nu nader tot elkaar genaderd, zei hij, en een laatste inspanning kan tot het gewenste doel leiden: eenheid! Hij gelooft, dat het kritische punt nu bereikt is.¹⁰ Op dat punt zijn we het eigenlijk wel met hem eens. Als het doorgaat, en daar lijkt het op, betekent dit het einde van de evangelische gemeenten. Ze verliezen hun identiteit en worden gecharismatiseerd. Bij Pawson zijn handgeklap, opgeheven handen, gitaren en drums, het elkaar omhelzen en kussen, uitingen van de hedendaagse jeugdcultuur en worden in alle kerkelijke kringen aangetroffen. Maar, voor hem komt er bij, dat ze op het geloof gebaseerd zijn.¹¹

Scheidende Wegen

Op dit punt gaan evangelischen en charismatischen uit elkaar. Het ontgaat Pawson blijkbaar, dat de televisie dit dagelijks met overdoses laat zien. Het gebeurt in de disco en bij popconcerten. Het was eens te zien tijdens een voetbalwedstrijd tussen twee Turkse elftallen. Het hoeft nauwelijks gezegd, te worden, dat er een ingrijpende verschuiving in het (evangelische) denken heeft plaatsgevonden.

Versnelde Verschuiving

Bij dit alles maakt Pawson een interessante opmerking over de opeenvolgende golven van de Geest. De Eerste Golf, zegt hij, was die van de Pinksterbeweging van 1906, die *buiten* de kerken plaatsvond. De gevestigde kerken bekeken de

⁸ Pawson, *Wave*. p. 11

⁹ *ibid.* p. 12

¹⁰ *ibid.* p.15

¹¹ *ibid.* pp. 19-20

Pinkstergolf met *argwaan*. De Tweede Golf was die van oecumenisch-charismatische beweging die rond 1960 *binnen* de gevestigde kerken plaatsvond. Nu wed de beweging met *tolerantie* tegemoet getreden. Tot dit tijdstip hadden de pinkster-charismatische bewegingen geen ingang in evangelische gemeenten gevonden. De Derde Golf ontstond rond 1984 *binnen* het evangelische kamp. Er ontstond een *verbond* met gelijkende bewegingen. De Vierde Golf, Pawsons droom voor de jaren 90, is die van de *integratie* van evangelischen en charismatischen. Bij deze ontwikkelingen doen zich twee opmerkelijke verschijnselen voor. Aan de ene kant ontwikkelen de relaties zich *kwalitatief* opklimmend van argwaan via tolerantie via verbond tot integratie. Aan de andere kant ontwikkelt de verschuiving in de tijd met toenemende versnelling: 1906 – 1960 – 1984 – 1996. Deze snelle en in intensiteit toenemende *voortgang* wekt de indruk, dat de ontwikkeling tot een climax leidt.

Hedendaagse Christelijke Muziek

Waar de nadruk op ervaring is komen te liggen, is het karakter van de samenkomsten veranderd. De voor-diensten worden steeds langer, de boodschappen korter. Dit gebeurt niet alleen in Pinkster- en Charismatische gemeenten maar evengoed in zogenaamde niet-charismatische gemeenten. Met zelfkritiek wees een van de vaders van de Duitse Charismatische Beweging, Siegfried Grossmann, op de samenhang tussen de Tijdgeest en charismatische vroomheid. Preken worden een show zonder diepte van bijbeluitleg. Muziek prikkelt emoties, de teksten zijn ik-gericht. Soms worden ze eindeloos herhaald en ontwikkelen een mantra-achtig effect. Een beginnende vorm van hypnose, zoals die bij het aanroepen van een godheid in het Hindoeïsme en Mahayana Bouddhisme wordt aan getroffen.¹² In alledaags Nederlands: je zweeft er op weg. De menselijke geest wordt uitgeschakeld en een soort bedwelming treedt in. In het bijzonder in langdurige bijeenkomsten kan dit tot kritische situaties leiden. Alle nuchterheid verdwijnt en mensen staan open voor manipulatie. Dit is niet bijbels. Verhoogde verwachting gekoppeld aan een verwachte opwekking of zalving van de Geest worden beide aanbevolen. Gods Woord wordt tegen ervaring uitgespeeld. Over het begrip Opwekking bestaat ook een vooral uit Amerika overgewaaid hardnekkig misverstand. Evangelisatie-bijeenkomsten worden vaak als Revival – Opwekking aangeduid. Er wordt actie ondernomen om door Evangelisatie ongelovigen te bereiken. Dit heeft niets met Opwekking te maken. De begrippen Evangelisatie en Opwekking zijn twee totaal verschillende begrippen. Evangelisatie is voor ongelovigen, Opwekking richt zich op gelovigen, die geestelijk vernieuwing nodig hebben. Een ongelovige is geestelijk dood, er is wedergeboorte nodig. Een geestelijk ingeslapen christen moet gewekt worden. In de Bijbel gaat dit altijd gepaard met inkeer tot zichzelf, besef van zonde en gebed en verootmoediging. In het Piëtisme van de 17^e en 18^e eeuw werd persoonlijke ervaring geen middelpunt van het christelijke leven. Het middelpunt van de ervaring lag in het werk van Jezus op Golgotha, niet in de subjectieve ik-gerichte ervaringen van de gelovige. De theologie van de subjectieve ervaring ondermijnt nu zelfs behoudende gemeenten. De grondslagen van het christelijk geloof zijn historische heilsfeiten, geen gevoelens of ervaringen van de gelovigen.

¹² Webster's 7th Coll. Dictionary (Springfield: G. & C. Merriam Co., Publ. 1975) 1221pp. s.v. man-tra

Aanbidding

Veel aandacht wordt geschonken aan aanbidding. Op zichzelf is dat goed. God behoort in het centrum van onze aanbidding te staan. De vraag is nu wat aanbidding en muziek in dit kader betekenen. Als het er uiteindelijk om persoonlijke ervaring en eigen-ik gaat en wie het als "goed" en "verheven" wordt gezien, heeft er niets van begrepen. Verenigt de muziek of veroorzaakt die verdeeldheid? Het antwoord op die vraag is tegelijk ja en nee. Het ligt er aan welke keus gemaakt wordt. In de eerder genoemde beschrijving is muziek een verenigende factor. Maar volgens bijbels standpunt is niet elke eenheid welkom. Elk kerkgenootschap heeft zijn eigen traditie. Er zijn een of meer liederenbundels waaruit de gemeente zingt. Een vorige generatie heeft een keus gemaakt welke bundel de hunne zou zijn. In veel gevallen raakte de ene generatie na de andere met de psalmen, gezangen en/of liederen vertrouwd. De oudere generaties zijn doorkneed in deze muzikale vormen, die een evangelische theologie uitdragen, die ze kennen en onderschrijven. Meer dan eens herinneren zij zich in het stervensuur de melodie en de woorden, die grote troost in hun leven en ook in hun laatste ogenblikken bieden. Dat kan en mag men hen niet ontnemen. Met welk recht overigens? Van de wieg tot het graf bestond er kennis, gemeenschap en eenheid in de schat van gemeentelijke muziek. Dat is vandaag niet meer.

De Breuk

En hier ontstaat de breuk. Er is vandaag een overdaad van liederenbundels op de markt. Praktische elke gemeente van elke evangelische variëteit krijgt er mee te maken. Het wordt verwelkomd of geweigerd. Het is geen wonder, als er verzet door de onverwachte en ongewenste introductie van nieuwigheden wordt opgeroepen. Veelal wordt er geen aandacht aan de onderliggende theologie van de nieuwe muziek geschonken. De muziek is nieuw en de psalmen zijn oud. De taal is versleten. Hierbij wordt vergeten, dat de psalmen 2000 jaar oud zijn en in Israël de muziek nooit gemoderniseerd is. Heel vaak vinden de nieuwe liederen hun oorsprong in Pinkster- of Charismatische bronnen. Meer dan eens is de op noten gezette theologie achter de muziek anders of zelfs in tegenspraak met wat in de gemeente geloofd en beleden wordt. Te gemakkelijk wordt vergeten, dat muziek de drager van een boodschap is. Muziek is niet neutraal. Zo kan in de gemeente een situatie ontstaan waar de predikant een bijbelse waarheid verkondigt en de gemeente onnadenkend een lied zingt waarvan de inhoud haaks op de verkondiging staat. Als aan een oplettende gelovige gevraagd wordt een pas ingevoerd lied te zingen en hij ontdekt, dat de woorden in tegenspraak staan met wat hij gelooft, is er een probleem. Hij spreekt hier met andere gelovigen over. Sommigen zijn het met hem eens, anderen niet. Weer anderen begrijpen niet waar het over gaat. Dit wekt irritatie bij de oudere generatie (soms ook bij de jongeren!) die niet in staat zijn de trend van de moderne tijd te volgen. Ze willen het zich ook niet door de keel laten duwen. Het gevolg is spanning, onderlinge verwijdering en verbrokkeling van de gemeenschap. Een nieuw liedboek, of hoe het ook mag heten, is met enthousiasme ingevoerd. Het is nieuw, dus moet het goed zijn. Dit is maar al te vaak het denken van vandaag. Wat nieuw is, is goed, wat oud is deugt niet en wordt als oubollig afgedaan. Bij het tegengaan van een dergelijke ontwikkeling, ook onder druk van buiten, vrezen predikanten en oudsten voor reacties en proberen tot een praktisch onmogelijke overeenstemming te komen. Dit is een demonstratie van wat in vele gemeenten gebeurt. In plaats van een gemeenschappelijke en verenigde lofprijzing om God in aanbidding te verheerlijken, wordt de muziek tot een verdelende factor. (Niet in het Nederlands vertaalbaar: Worship becomes war-ship) De Voorzitter van de

Evangelische Alliantie zei eens: "In de Psalmen bestaat kennis van de diepten en de vragen van het leven die de ontelbare liederen, Joh. de Heer, en de Opwekkingsliederen overtreft.¹³ Er is ook nog een andere ontwikkeling. Tegenover de onoplosbare tweedeling in de gemeente komt er een onwelkome eenheid aan het licht. In massabijeenkomsten met andere christenen van Pinkster- of Charismatische overtuiging ontstaat spontaan een warme gemeenschap. Ze herkennen elkaar in de muziek, niet in de onderliggende theologie. De theologische tegenstelling wordt door een eenheid van ervaring overvleugeld. Als er niet over gesproken kan worden, wordt er overheen gezongen. Er is geen sprake van een gemeenschappelijk gedeelde waarheid, maar een verenigend gevoel van welbevinden. Vanwege opborrelende charismatische onverdraagzaamheid kan dit onderwerp in de praktijk niet besproken worden. De "hervormers" zetten de zaak op zijn kop. Ze verdedigen zich met de goedkope opmerking, dat de "traditionelen" niet in liefde handelen of: de tijden veranderen. De beschuldiging is misplaatst en belachelijk. Men mag niet vasthouden aan wat men van jongsaf geleerd heeft. De tijden veranderen niet, maar het denken! Het is geen uitzondering wanneer oudere christenen, die zich met alle middelen, geld, tijd en energie, een leven lang voor de gemeente hebben ingezet, omvergelopen worden. Meer dan eens horen we klachten, dat ze zich in hun eigen gemeente niet meer thuisvoelen. Ze herkennen hun eigen gemeente niet meer en voelen zich buitengesloten. Nu is een bestaande traditie op zichzelf niet onaantastbaar. Maar zonder voorafgaand overleg met de gemeente hebben "vernieuwers" niet het recht om een grondige verandering in de lofprijzing van gemeente door te voeren met muziek, waarvan de herkomst vaak werelds en de teksten theologische soms controversieel zijn. Muziek is een uitermate krachtig instrument om een schijnbare geestelijke eenheid te scheppen zonder dat die een bijbels fundament heeft. Het is wel duidelijk, dat muziek vandaag een uitzonderlijke belangrijke rol speelt. Voor het geval iemand denkt, dat de theologie van de liederen niet belangrijk is, of niet weet wat daarmee bedoeld wordt, het volgende. In de oorspronkelijk evangelische gemeenten zijn wedergeboorte, bekering, Geestesdoop en verzegeling met de Heilige Geest gelijktijdige aspecten van een en hetzelfde heilsfeit. Ze vinden tegelijk plaats. Enkele ogenblikken later zal iemand een lied opgeven waarin de zanger uitdrukt, dat hij verlangt naar de doop met de Heilige Geest. Dit is een misverstand. Het is hetzelfde als aan een vader van een gezin met kinderen vragen of hij ook getrouwd is! Dat spreekt toch vanzelf! Zo is het ook met de gelovige. Je kunt hem niet vragen of hij ook met de Heilige Geest gedoopt is. Natuurlijk is hij dat, anders is hij niet eens een christen. Men zingt zonder nadenken. Zo zijn er meer voorbeelden te geven. Het gegeven voorbeeld is voldoende om aan te tonen, dat het er wel degelijk op aan komt uit welke theologische overtuiging gepredikt wordt en vervolgens wat er gezongen wordt. Het lied moet de verkondiging ondersteunen en mag die nooit tegenspreken. Zoniet, dan ontstaat er onbewust verwarring in het denken van de gelovige. Het gaat erom of we zingen wat we geloven, of dat we geloven wat we zingen. De sterk mensgerichte lofprijzingsliederen hebben een krachtige invloed op de huidige generatie. Ze bergen het gevaar in zich om datgene met elkaar te verzoenen wat met elkaar in tegenspraak is. Het kan Evangelischen, Pinkstergelovigen en Charismatischen kritiekloos met elkaar verenigen in wat de Vierde Golf van de Heilige Geest genoemd wordt. Het einde van Evangelische Gemeenten. Maar het gaat nog verder. Muziek is volgens de Paus ook

¹³ Leer, T. van der. *Reformatisch Dagblad*. 13.2.'99. p. 2

een krachtig instrument om oecumenische eenheid te bevorderen waar de de Rooms-Katholieke kerk ook bijhoort. Op het Internationale Congres van Gewijde Muziek in Rome in Februari 2001 zei hij: "Muziek kan een instrument tot christelijke eenheid zijn." Onder musici die voor de Paus en in andere katholieke bijeenkomsten gespeeld hebben waren o.a. Amy Grant, John Wimber, Sheila Walsh, Rebecca St. James. De protestantse Michael Card en de rooms-katholieke John Albot (die tot Maria bidt en gelooft dat zij voor hem pleit) maakten enkele jaren geleden gezamenlijk een tournee. Card zei daarover: "De kerkelijke lijnen zijn voor mij en ook voor John echt zinloos geworden."¹⁴ Dit is het logische gevolg waar bijbelse waarheid ontkend of verloochend wordt. In het verleden zong de gemeente wat ze geloofde, vandaag geloven ze wat ze zingen. Het is de glijdende helling met demonstratie van de verschuiving in het evangelische denken.

Nogmaals Aanbidding

In de Bijbel gaat aanbidding altijd met offer gepaard. Toen Abraham zijn zoon Izaak moest offeren, had hij het met zijn dienstknechten over "aanbidding," Gen. 22.5. Er bestaat geen aanbidding zonder offer en volkomen overgave. Daarom is aanbidding iets anders dan een paar vrome liederen voor de Heer zingen. Aanbidding, zegt Holthaus, is een keiharde radicale levensstijl. Het is geen lippendienst zelfs niet met nieuwe en luidruchtige woorden op de punt van de tong. Het gaat erom dat iemand zijn totale leven op het altaar legt. Echte aanbidding wordt gedaan in geest en waarheid, Joh. 4.23, niet sentimenteel of in kustmatig opgewekte hypnose.

Evangelisatie

Vandaag concentreert evangelisatie zich veelal op de behoeften van de bezoekers. Seeker-friendly, heet het in modern Nederlands. Maar de voorrang van bijbelse waarheid mag niet over het hoofd gezien worden. Het woord van het kruis mag niet aan de zijlijn gedrongen worden. De boodschap over zonde, hel en oordeel ligt niet goed in het gehoor van onze tijdgenoten, maar is nodig tot behoud. Het is overigens de vraag (of eigenlijk niet eens) wanneer die boodschap wel goed in het gehoor van de mensen lag. Die boodschap is nooit populair geweest. Hoe moeilijk het ook is, de mensen moeten horen wat ze nodig hebben, niet wat ze graag willen horen. Maar ze moeten het horen op een manier, dat ze de christelijke boodschap begrijpen. In de praktijk komt het te vaak voor, dat in evangelisatie samenkomsten een heel andere stijl gepresenteerd wordt dan in de zondagse kerkdienst of bijeenkomst. Dit leidt tot verwarring. Het spreekt vanzelf, dat deze bijeenkomsten aantrekkelijk moeten zijn zodat de bezoeker zich op zijn gemak voelt. Aan de andere kant moet vermeden worden dat nieuwkomers op zondagmorgen in een volkomen andere sfeer terecht komen. Ze mogen niet misleid worden. De apostelen benaderden de mensen met gevoeligheid maar bijzaken werden consequent aan de kant gezet zodat ze dieper op de zaak konden ingaan op zoek naar de dieperliggende geestelijke noden. Vandaag is men bang voor deze benadering. Als de mensen de waarheid verteld wordt, is men bang, dat ze daarmee de kerk uitgedreven worden. Er wordt een softe aanpak gebruikt, die niet werkt. Daarvan geen zowel de Bijbel als de kerkgeschiedenis overvloedige bewijzen. Met kunstmatig enthousiasme is het mogelijk de handen omhoog te krijgen, maar voor het zover is, moeten eerst de knieën naar beneden. Voordat "hallelujah" geroepen kan worden, moet eerst het "wee mij" klinken. Dat is de bijbelse weg. Dit heeft niets met een kerk of gemeente te

¹⁴ Cloud, fbns@wayoflife.org

maken. Het is niet (zwaar) gereformeerd, het is niet (neo-) evangelisch of charismatisch: het is gewoon bijbels. Maar de Tijdgeest eist, dat alle confrontatie vermeden wordt. Alles is (in het poldermodel) bespreekbaar en alles moet mogelijk zijn.

Niet Zo....

De apostel Paulus schreef: "Maar jullie, geheel anders, jullie hebben Christus leren kennen," Ef. 4.20. Het Woord van God is thetisch-antithetisch: het is ja of nee. Maar de Tijdgeest redeneert: these-antithese-synthese: ja en nee worden tot een synthese naar elkaar toegebogen. In die tegenstelling ligt het probleem, ook voor de evangelische christen. Hij is geboren en opgegroeid in een klimaat, dat met synthetisch denken doordrenkt is. Dat kan hij niet helpen, maar hij mag het daar niet bij laten. Het is werkelijk alarmerend, dat er vanuit de gemeente van Christus geen uitleg over het verschil van het goddelijk en het filosofisch denken van deze tijd wordt gegeven. Pawson denkt niet langer theologisch maar filosofisch. In de praktijk betekent het, dat de verschillende elementen (evangelisch en charismatisch) tot een hogere eenheid worden samengevat waarbij de tegenstrijdigheden zijn opgeheven.¹⁵ Hier zijn we aangeland bij wat door sommigen vertederd "de oecumene van het hart" wordt genoemd. Als gelovigen mogen we niet toestaan dat dit filosofisch denken in de gemeente van Christus de dienst uitmaakt. In Groot Brittannië heeft de opvatting dat evangelisch en charismatisch hetzelfde is tot de samensmelting van de Derde en de Vierde Golf geleid. De leiders van de beide golven, John Wimber en David Pawson, hebben de handen inééngeslagen. In Nederland gaat het dezelfde kant uit. In *Visie*, het programmabladd van de Evangelische Omroep, van 16-22 April 2000 werd de "Dertigste Pinksterconferentie van Stichting Opwekking" aangekondigd. Dit komen jaarlijks ruim 30.000 bezoekers. Als sprekers werden o.a. David Pawson en prof. dr. W.J. Ouweneel aangekondigd. In zijn boek *Fourth Wave* (Vierde Golf) verkondigt Pawson het goede nieuws, dat de Vierde Golf er al is, maar dan hoofdzakelijk op het persoonlijke vlak. Het is de integratie van de nieuwe (charismatische) ervaring in de oude theologie.¹⁶ In de praktijk betekent dit het op zich laten inwerken van een ander denken, namelijk "Vriendschap versterkt de band." De ervaring verdringt de overtuiging met het gevolg dat het denken in de evangelische gemeente omgeturnd wordt en integreert in de charismatische beweging. Daarbij helpen massale bijeenkomsten, en vooral niet te vergeten de gezamenlijke Opwekkingsbundel.

Maar Zo !

Toen Paulus afscheid nam van de oudsten van de gemeente in Efeze zei hij dingen, die vandaag niet meer gezegd mogen worden. Maar Gods Woord is niet onderhandelbaar, het is zwart-wit, ja of nee. "Zelf weet ik, dat na mijn heengaan grimmige wolven bij u zullen binnenkomen, die de kudde niet zullen sparen; en uit uw eigen midden zullen mannen opstaan, die verkeerde dingen spreken om de discipelen achter zich aan te trekken. Waakt dan...!" Hand. 20.29-31a. Daarom met de woorden van Judas: " (...) zie ik mij genoodzaakt het te doen met de vermaning, tot het uiterste te strijden voor het geloof, dat eenmaal de heiligen overgeleverd is," Jud. 3. En: "Maar wat gij hebt, houdt dat vast, totdat Ik gekomen ben," Openb. 2.25.

¹⁵ Pawson, *Wave*.pp. 11-12

¹⁶ Pawson, *Wave*. pp. 60-61

Waarom dit alles? "Want wij hebben niet te worstelen tegen bloed en vlees, maar tegen de overheden, tegen de machten, tegen de wereldbeheersers dezer duisternis, tegen de boze geesten in de hemelse gewesten," Ef. 6.10-13. "Want de mensen (...) met meer liefde voor genot dan voor God, die met een schijn van godsvrucht de kracht (het kruis) daarvan verloochend hebben," 2 Tim. 3.5. De weg naar de overwinning is de weg van het kruis. Die weg ging Paulus, er is geen andere en hij werd niet misleid: "Ik, heb de goede strijd gestreden, ik heb mijn loop ten einde gebracht, ik heb het geloof behouden; voorts ligt voor mij gereed de krans der rechtvaardigheid, welke te dien dage de Here, de rechtvaardige rechter, mij zal geven, ..." 2 Tim. 4.7-8